

Deel 1: Kwalitatief-inhoudelijk verslag

INHOUDELIJKE BESCHRIJVING PRODUCTIES EN ACTIVITEITEN

Inleiding: The New Forest - reflectie en ontwikkelingen

Acteursgroep Wunderbaum heeft in 2015 voor het derde jaar op rij gewerkt aan The New Forest: een vierjarig project dat zich richt op het fenomeen 'maatschappelijke verandering'. The New Forest is – naast een reeks aan elkaar gelieerde theaterproducties – een samenwerkingsverband met vrijwilligers, toeschouwers en partners in uiteenlopende maatschappelijke domeinen. Deze samenwerking krijgt niet alleen gestalte in de voorstellingen zelf, maar ook in voorbereidende research, contextprogramma's, seminars, online content en een film.

Hoewel The New Forest een duidelijk uitgangspunt heeft – de zoektocht naar alternatieven voor onze toekomstige samenleving – blijft het einddoel bewust open, met ruimte voor tussentijdse reflectie en artistieke koersverschuivingen. Daarom beginnen we dit jaarverslag met een terugblik op de ontwikkelingen en de verschuivingen binnen het gehele project.

In 2014 scherpten we onze inhoudelijke strategie aan. Onze aanvankelijke benadering – denken in termen van grote maatschappelijke onderwerpen ('democratie', 'de wet' of 'de zorg') en hun implicaties op het individu – bleek soms te abstract. We besloten dan ook een andere richting uit te slaan en eerder een focus te leggen op *individuele* veranderingsprocessen en hun implicaties op de maatschappij. In plaats van 'van macro naar micro' te werken, draaiden we de zaken om en werkten we 'van micro naar macro'. Deze invalshoek leverde ons niet alleen veel ideeën op die een persoonlijker connectie met de toeschouwer maakten, maar ook een zeer productief 2015 met drie lovend ontvangen voorstellingen, een grootschalig filmproject en een reeks nieuwe contextprogramma's, samenwerkingsformats en speciale evenementen.

In de voorstelling *Unser Dorf soll schöner werden* stelden we onszelf de persoonlijke vraag: 'welke maatschappelijke koerswijziging hebben we nodig?' In coproductie met de Münchner Kammerspiele en in regie van Johan Simons maakten we een voorstelling op basis van uitvoerige gesprekken met vooraanstaande Nederlandse en Duitse deskundigen op het vlak van politiek, klimaat, bedrijfsstrategieën, sociale wetenschap, transitieprocessen en stedenbouw. We vroegen hen welke maatschappelijke koersverandering zij voor zich zagen, waren benieuwd hoe zij daarover met elkaar spraken en of het hen lukte om überhaupt overeenstemming te vinden. Het resultaat was een voorstelling over botsende meningen, van commentaar voorzien door teksten uit de wereldliteratuur. *Unser Dorf soll schöner werden* speelde in München en ging op tournee in Nederland.

Met de voorstelling *We doen het wel zelf* vroegen we ons af: 'in hoeverre zijn we zelfredzaam?' Samen met talrijke burgerinitiatieven uit diverse steden en plaatsen – van Terschelling tot Den Haag, van Rotterdam tot Amsterdam – maakten we theater over onze ambivalente verhouding tot de roemruchte participatiesamenleving. Zorgt dit regeringsbeleid voor 'civil empowerment' of is het gewoon een verkapte bezuinigingsmaatregel? En in hoeverre willen we ondertussen daadwerkelijk zorg dragen voor anderen? Welke taken zien we als typisch iets voor de overheid, en waar nemen we zelf verantwoordelijkheid voor? Wie kan het wel zelf? En: wie kan het *niet* zelf?

In de voorstelling *Helpdesk* luidde de persoonlijke vraag: 'worden we door technologische innovaties meer 'connected', of juist eenzamer?' In dit locatieproject, gespeeld op hoge verdiepingen van verlaten kantoorflats in grote steden, portretteert Wunderbaum-actrice Wine Dierickx een helpdeskmedewerker die haar identiteit verliest en hervindt terwijl haar sociale leven zich steeds meer in de virtualiteit afspeelt.

Ook in *Stop Acting Now* – de film die we het afgelopen jaar maakten – houden we onszelf een spiegel voor. In deze film spelen we, paradoxaal genoeg, fictieve versies van onszelf die stoppen met acteren om zich persoonlijk in te zetten in de échte wereld. Maar lukt dat? Waar eindigt de fictie en begint de realiteit?

Centraal staat de vraag hoe ver ons persoonlijke engagement voor de gemeenschappelijke zaak eigenlijk reikt.

In 2015 experimenteerden we ook met een alternatieve productieplanning, naar grote tevredenheid. Het eerste half jaar stond voor een groot deel in het teken van 'zaaien': de drie voorstellingen en de film werden nagenoeg tegelijkertijd ontwikkeld. Het tweede half jaar konden we 'oogsten': de drie voorstellingen werden gebundeld aangeboden aan theaters in verschillende steden. Zo creëerden we ons eigen festivalformat – 'The New Forest Fest' en 'Wunderbaum Fest' – waardoor toeschouwers de verschillende voorstellingen in samenhang konden bekijken en een haast tastbaar idee kregen van de reikwijdte van het The New Forest-project.

Naast deze grote producties bedachten we ook nieuwe contextprogramma's en PR-strategieën, organiseerden we bijeenkomsten en namen we deel aan evenementen van andere maatschappelijke organisaties:

- We gingen een samenwerking aan met het Instituut voor Publieke Waarden (IPW), een kennisinstituut voor burgers en overheden. In het kader van The New Forest Fest organiseerde IPW het workshop-format 'Reclaim the Public', waarbij Wunderbaum-toeschouwers (met hun eigen professionele achtergronden) zelfredzame oplossingen formuleerden voor maatschappelijke problemen.
- Voorafgaand aan onze voorstellingen boden we ruimte aan andere maatschappelijke en culturele organisaties om zichzelf te presenteren aan ons publiek. Van klimaatgroep Urgenda (die wereldnieuws werd door een gewonnen rechtzaak tegen de Nederlandse staat) tot het door burgers gerunde Dushi-opvanghuis, van ondernemersnetwerk De Haagse Uitdaging tot de politieke kookgroep Le Cucchiarelle Rosse.
- In plaats van meer geijkte publiciteitsuitingen, zoals een seizoensbrochure, produceerden we een eigen theater-journalistiek magazine, genaamd The New Forest Fest. Semi-fictieve interviews, columns en reportages stipten de diverse voorstellingsonderwerpen aan en boden een overzicht van de data waarop de festivals van Wunderbaum in het najaar van 2015 zouden plaatsvinden.
- Gekoppeld aan de voorstelling *Unser Dorf soll schöner werden* organiseerden we een drukbezocht debat tussen twee Rotterdamse mastodonten die landelijke bekendheid genieten: socioloog Willem Schinkel en transitiedeskundige Jan Rotmans.
- Samen met Arnon Grunberg organiseerden we, ter voorbereiding op *The Future of Sex* (een voorstelling die in première gaat tijdens het Holland Festival 2016) een openhartig kringgesprek voor Rotterdammers over seksuele verlangens. Grunberg publiceerde hierover in De Correspondent.
- Verder traden we op tijdens pitches, symposia en conferenties van derden, waaronder Cinemart van IFFR 2015, het aan de Erasmus-universiteit gelieerde DRIFT (Dutch Research Institute for Transitions), 'Vuur!' (een symposium van schrijver Anton Dautzenberg), 'Urban Places, Public Spaces' (een debat van het Goethe-instituut met livestream tussen Rotterdam, München en Johannesburg).

Het onderstaande begint met het een toelichting met betrekking tot de ontvangen Innovatietoeslag, waar het filmproject mede door gefinancierd werd (deze verslaglegging is overigens een *voorlopige* terugblik, aangezien de film weliswaar in 2015 gemaakt werd, maar pas in februari 2016 in première is gegaan). Daarna volgt een toelichting op ons cultureel ondernemerschap in 2015, en vervolgens de gedetailleerde verslagen over de theaterproducties en contextprogramma's.

Innovatietoeslag – een tussentijdse update van het filmproject *Stop Acting Now*

Speelperiode 2016 (première 3 februari 2016, International Film Festival Rotterdam) Van en met Wunderbaum live en op beeld Regie film Mijke de Jong Camera film Emo Weemhoff Productie film Wunderbaum en Topkapi

Stop Acting Now (voorheen getiteld *Transition is the Mission*) is een docudrama van Wunderbaum in coproductie met Topkapi Films (*De Heineken Ontvoering*), in regie van Mijke de Jong (*Tussenstand, Brozer*). Wunderbaum speelt een semi-fictieve variant van zichzelf: een theatergroep die stopt met acteren en overgaat tot échte actie.

Berghout Accountants B.V.
1e Barendrechtseweg 76
2992 XC BARENDRECHT

Een cameraploeg volgt de verwoede pogingen van de acteurs om de wereld radicaal te veranderen. Maartje Remmers begint een groepering genaamd 'De Basisoptimisten' en trekt de achterstandswijken in. Marleen Scholten opent, naar Japans voorbeeld, een Tranenbar en strijdt tegen onze stressvolle positiviteitscultuur. Matijs Jansen ontwikkelt de stadstuinier-app 'Tuinder' en gaat op zoek naar grote investeerders, terwijl Walter Bart meer heil ziet in radicale acties die het bankwezen en multinationals moeten ondermijnen. Wine Dierickx krijgt een kind en vindt dat haar beste investering in de toekomst. De verschillen in aanpak en visie zetten de groep steeds verder onder druk. Centraal staat de vraag hoe vèr ons persoonlijke engagement voor de gemeenschappelijke zaak eigenlijk reikt.

De bijrollen worden gespeeld door 'echte mensen' die deel uitmaken van de inmiddels uitgebreide community rondom het theaterproject van The New Forest: amateurspelers, vrijwilligers, architecten, bestuurskundigen, buurtzorg-medewerkers, tandartsen, rechters en buurtbewoners.

Terwijl de film de ontwikkeling van allerlei projecten laat zien, merken we dat de acteurs zelf ook een transitie doormaken. In hoeverre kunnen – of moeten – ze loskomen van het bestaande? Wat gebeurt er als hun startups ineens te populair worden? Waar ligt de grens tussen integer idealisme en persoonlijk gewin? Hoe gaan ze om met succes en tegenslag? Moet je je compromisloos opstellen, of juist niet? En: lukt het de groep wel om tijdens dat hele transformatieproces voldoende onderlinge raakvlakken te behouden? Dat zijn de dilemma's die ten grondslag liggen aan de verschillende verhaallijnen in deze film.

De totstandkoming van de film besloeg meerdere jaren. De eerste ideeën werden in 2012 en 2013 geformuleerd (was er eerst nog sprake van een webdocumentaire, gaandeweg ontwikkelde het plan zich tot een complete speelfilm). Vanaf de zomer van 2014 begon Wunderbaum met het schrijven van het scenario. In oktober 2014 voegde regisseuse Mijke de Jong zich bij het team. In november en december 2014 vond de eerste draaiperiode plaats. De tweede draaiperiode vond plaats in maart, april, juni en oktober 2015. De montage vond plaats in het najaar van 2015.

Stop Acting Now beleeft zijn première op 3 februari 2016 tijdens het Internationaal Filmfestival Rotterdam (IFFR), en gaat vervolgens in een *extended edition* op tournee (waaronder het Holland Festival). Bij deze *extended edition* wordt de filmvertoning direct gevolgd door een live performance, in de vorm van een getheatraliseerde *after talk*. Daarin worden de Wunderbaum-acteurs gespeeld door hoogbejaarde amateurs, die vanuit een imaginair 2050 terugkijken op de film en het The New Forest-project. Wat hebben hun engagement en idealisme zoveel jaar later nou opgeleverd? Zijn ze ooit weer gaan toneelspelen? En zijn ze überhaupt nog samen? Via een geavanceerd in-ear-systeem krijgen de bejaarde spelers de teksten ingefluisterd door de Wunderbaum-acteurs, die achter de schermen het script live inspreken..

Cultureel ondernemerschap

Binnen het project The New Forest zetten we samenwerkingen op met diverse maatschappelijke sectoren. Bij aanvang van het project zijn we partnerschappen aangegaan met een reclamebureau (KesselsKramer), een olietransportbedrijf (Achilles Brandstoffen/AVIA), een advocatenkantoor (C'M'S'), een architectenbureau (bureau ZUS), een woningcorporatie (Havensteder / Hofbogen BV) en onderwijsinstellingen (Erasmus University College en Willem de Kooning Academie). De samenwerking met de partners is gebaseerd op inhoudelijke en financiële ondersteuning.

In 2015 is het partnerschap met bureau ZUS het meest intensief uitgewerkt. Het Schieblock – een door ZUS opgericht innovatief bedrijvenpand in het hart van Rotterdam – diende een aantal maanden als filmlocatie voor *Stop Acting Now*. Diverse ondernemers in het Schieblock werkten mee aan de film, waaronder de DakAkker, een initiatief van ZUS en het Rotterdams Milieucentrum.

Verder zijn we een crowdfundingactie begonnen ter cofinanciering van de film. Naast onze vaste partners hebben we particulieren en bedrijven benaderd om (een deel van) een scène te 'adopteren': in ruil voor financiële ondersteuning kregen ze diverse 'returns' aangeboden: *product placement*, het bijwonen van een draaidag, vermelding op de afüteling of premièrekaarten tijdens het IFFR.

Tot slot hebben we de Pioniers: particulieren die The New Forest jaarlijks volgen en steunen, in ruil voor VIP-behandeling zoals premièrekaarten. Het pioniersprogramma haalde in 2015 weer meer op dan in 2014.

PRODUCTIES

Unser Dorf soll schöner werden

Speeldata februari - december 2015 (München, Rotterdam, Amsterdam, Antwerpen, Arnhem, Breda, Den Haag, Maastricht, Utrecht) Met Walter Bart, Maartje Remmers, Marleen Scholten, Stefan Hunstein, Steven Scharf Regie Johan Simons Dramaturgie Matthias Günter Geluidsontwerp Richard Janssen Vormgever en lichtontwerper Maarten van Otterdijk producent Wunderbaum en Münchner Kammerspiele coproductie Rotterdamse Schouwburg

Unser Dorf soll schöner werden is een coproductie met de Münchner Kammerspiele in regie van Johan Simons. De voorstelling is gebaseerd op een aantal diepte-interviews die Wunderbaum voerde met topfiguren uit de wetenschap, het internationale activisme, het bedrijfsleven, de architectuur en de politiek. Aan deze mensen werd de vraag gesteld: welke koerswijziging hebben we nodig? Wunderbaum, de Münchner Kammerspiele en Johan Simons vervlochten hun statements met mythologische verhalen en beeldende tableaux. *Unser Dorf soll schöner werden* werd daarmee een voorstelling over idealisme en naïeve ideeën, eerlijke ambities en absurde misverstanden, oproer en veranderdrift.

Het maakproces van *Unser Dorf soll schöner werden* was opgedeeld in twee periodes, in Nederland en in Duitsland. Als uitgangspunt voor de voorstelling dienden twee gesprekken over transitie, met diverse experts. Van Nederlandse zijde werd medewerking verleend door Salima Belhaj (D66), Lex Bohlmeier (De Correspondent), Elma van Boxtel (Bureau ZUS), Sabine Hogewind (ex-strategy manager van het Rotterdams Havenbedrijf), Jonas Staal (beeldend kunstenaar), Willem Schinkel (socioloog) en Jan Rotmans (hoogleraar transitie). Van Duitse zijde schoven aan: Kirsten Gabriele Schrick (management consultant), Mirko Borsche (ontwerper), Prof. Dr. Harald Welzer (directeur FuturZwei - Stiftung Zukunftsfähigkeit), Jo Lendle (Carl Hanser Verlag) en Alexander Rossner (Green City München).

Deze interviews werden door Johan Simons aangevuld met meer literair materiaal. Door bijbelteksten, Dostojevski, Kafka en Beckett toe te voegen, kreeg de voorstelling een tijdloze laag die een verrijking bleek voor het actuele transitiediscours.

Het was voor ons als acteurscollectief een uitdaging om in het Duits met acteurs van een Duits stadstheater te werken. Onze eigen speelstijl kwam in aanraking met een compleet andere. Doordat zowel wij als de acteurs van de Kammerspiele eerder met Johan Simons werkten, konden we in vertrouwen zoeken naar een gemeenschappelijke speelstijl en zeggingskracht. We vonden, mede door Simons, een stijl die verder voerde dan een droge klimatologische objectieve verhandeling. *Unser Dorf* werd een dramatisch stuk waarin tegenstellingen tot op het scherpst van de snede tegen elkaar uitgespeeld werden.

De voorstelling werd zowel in Nederland als in Duitsland enthousiast door het publiek ontvangen. In beide landen kregen we lovende recensies. In Rotterdam organiseerden we na de voorstelling, in dezelfde setting, o.l.v. onze dramaturg Tobias Kokkelmans, een zeer spannend nagesprek tussen socioloog Willem Schinkel en transitiedeskundige Jan Rotmans. Ook in Amsterdam gaf de voorstelling aanleiding tot een boeiend gesprek met de klimaatbeweging 'Urgenda'. We merkten dat ons publiek bestond uit mensen die zeer doelgericht op de transitie vragen van het stuk afkwamen. De tournee in Nederland werd zeer goed bezocht. In steden als Arnhem, Maastricht en Utrecht, waar het voor ons niet altijd vanzelfsprekend is veel publiek te hebben, was de voorstelling nagenoeg uitverkocht.

Belangrijkste ervaring was voor ons misschien het spreken van meerdere talen in één voorstelling. In de voorstelling werd Nederlands, Engels, Italiaans en Duits gesproken. Dit bleek zowel voor onszelf als ons publiek een aangename verrassing. Universele thema's werden over de grenzen van onze eigen nationaliteit zintuigelijk in woord voelbaar. We ervoeren dit als een verrijking van onze theatertaal die we in de toekomst verder willen uitbouwen en perfectioneren.

We doen het wel zelf

Speeldata juni 2015 - maart 2016 (Terschelling, Rotterdam, Amsterdam, Den Haag, Utrecht, Gent) **Van en met** Walter Bart, Desirée van Geel, Matijs Jansen, Yannick Noomen, Maartje Remmers, Marleen Scholten en Jens Boutery (muziek) in samenwerking met burgers die het wel zelf doen. **Vormgeving** Maarten van Otterdijk **Lokale dramaturgie/casting** Eline Loomans **dramaturgie** Tobias Kokkelmans en Luc de Groen (stage) **coproducent** Rotterdamse Schouwburg **Mede mogelijk gemaakt door** Fonds 21, Stichting Elise Mathilde Fonds, Stichting Smart-van Essen, Van Cappellen Stichting **met dank aan** Nineties Productions

We doen het wel zelf is een rondreizend muziektheatraal spektakel over het einde van de verzorgingsstaat en de glorende participatiesamenleving. Hoe groot willen wij onze overheid? Voelen we ons in de steek gelaten of zijn we eindelijk bevrijd?

De voorstelling valt te omschrijven als een 'punk-roadshow met bottom-up-invloeden en een top-down samengestelde knokploeg van zelfredzame burgers': een voorstelling waarin we samen werkten, speelden en musiceerden met diverse lokale burgerinitiatieven. In deze bonte 'propagandashow' lieten we ook het publiek participeren: wie zijn zij, wat drijft hen, hoe vergaat het hen? Voelen ze zich zelfredzaam of juist in de steek gelaten? Wat betekent de participatiesamenleving voor hen? En: als 'we het wel zelf doen', wie is 'we'? Wie kan het *niet* zelf?

Voor deze productie ontwikkelden we een format dat telkens werd toegespitst op een specifieke lokale situatie. In elke stad die *We doen het wel zelf* aandeed, werd de voorstelling opnieuw gerepeteerd, gemaakt en gepresenteerd in samenwerking met plaatselijke, opmerkelijke initiatieven. De eerste fase van het project vond plaats tijdens het Oerolfestival 2015, waar het format voor het eerst werd getest. Inmiddels is een tweede fase aangebroken in de grote theaterzalen, zoals Den Bosch, Rotterdam, Amsterdam en Den Haag.

Momenteel is er een solide structuur aan scènes en personages en een goedlopende productionele werkwijze, waardoor de voorstelling per nieuwe stad/locatie in vrij korte tijd opnieuw gemaakt kan worden. Allereerst wordt, in samenspraak met de coproducerende theaterhuizen of -festivals ter plaatse, een wervingscampagne gevoerd richting lokale burgerinitiatieven om mee te doen aan de voorstelling. Dramaturge Eline Loomans zoekt de diverse organisaties en individuen op en onderzoekt een eventuele samenwerking. Deze inhoudelijke uitwisselingen vormen vervolgens de basis van nieuw scènemateriaal. Daarna vindt één repetitieweek plaats, voorafgaand aan de speelperiode in de nieuwe stad. Tijdens die week worden bestaande en nieuwe scènes gerepeteerd.

Het resultaat is een voorstelling die enerzijds altijd dezelfde grote participatie-thematiek behandelt maar anderzijds steeds sterk geworteld is in de lokale praktijk. Zo ging op het traditioneel zelfredzame eiland Terschelling de aandacht uit naar organisaties als Baai Dellewal (een burgerprotestgroep voor natuurbehoud), Cupcompost (een cradle-to-cradle-boerderij), GHOR (de vrijwillige hulpverlening op dit eiland zonder ziekenhuis) en WAAKS (een burgerpatrouille van hondenbezitters). En bijvoorbeeld in Amsterdam werkten we juist samen met o.a. het alternatieve grondstoffenwinningsbedrijf Wonderwel Projecten, met het politieke platform Burgertop Amsterdam, de Bewonersacademie en het Bob Vlakehuis (een opvang voor gevluchte kunstenaars) en het biologische restaurant STROOP.

We doen het wel zelf werd zeer lovend ontvangen door zowel pers als publiek, en weet veel toeschouwers aan te trekken. In onze eigen *The New Forest Fests* koppelden we steeds een uitgebreid randprogramma aan de voorstelling, zoals pitches en diners van en met burgerinitiatieven, en workshops van het Instituut voor Publieke Waarden (zie inleiding) en LOKAAL (een Rotterdamse stichting voor burgers en overheden). Samen met de Rotterdamse Schouwburg organiseerden we zelfs een heel Do-It-Yourself-weekend, waar naast workshops ook theatrale voorprogramma's en standswandelingen plaatsvonden (van o.m. Het Tussenuur).

In de loop van 2016 bouwen we het format verder uit met locatietheaterversie in diverse steden (waaronder Rotterdam, Oostende en Antwerpen), met telkens een andere cast van lokale burgers, gespeeld vanuit een (rondreizende) vrachtwagen op plekken en wijken die gerund worden door – of geassocieerd worden met

Berghout
1^e Barendrechts
2992 XC BAREN

– burgerbewegingen. Hiervoor krijgen we ondersteuning van het overheids-subsidieprogramma The Art Of Impact. Verder maken we, ook in 2016, een nieuwe versie van de voorstelling in Rio de Janeiro.

Helpdesk

Speeldata september – december 2015 (Rotterdam, Amsterdam, Antwerpen, Utrecht, Gent, Den Haag) Van en met Wine Dierickx, Matijs Jansen, Rosa Reuten Geluidsonwerp Richard Janssen Vormgeving Maarten van Otterdijk Coproducent Rotterdamse Schouwburg

Met *Helpdesk* maakten we een goed gelukte voorstelling op locatie die zowel door pers als publiek enthousiast is ontvangen. Naar een idee van Matijs Jansen, die de voorstelling regisseerde, speelden Wine Dierickx en gastactrice Rosa Reuten het verhaal van helpdeskmedewerker Caren.

Caren's Company wordt gebeld door diverse mensen vanuit de hele wereld met praktische en emotionele vragen. Caren zelf weet pas wat ze kan doen voor de beller op het moment dat de vraag gesteld is. *Helpdesk* vertelt het verhaal van een steeds eenzamer wordende vrouw hoog in een kantoorflat, die door het ontbreken van fysieke ontmoetingen steeds verder opgaat in de virtuele wereld. *Helpdesk* is een dystopische toekomstvisie die een plaats binnen het project The New Forest verdient.

Samen met vormgever Maarten van Otterdijk en muzikant Richard Janssen repeteerden we lange tijd op locatie op de leegstaande 31e verdieping van 'De Rotterdam' waar de voorstelling ook in première ging. Het publiek beluisterde de voorstelling via een interactief koptelefoonsysteem. Bewust hielden we het publieksaantal klein (60 man) om de voorstelling intiem te laten zijn. Richard Janssen maakte een even precieze als wondermooie soundscape die de scènes tussen Wine en Rosa ondersteunde. De koptelefoons zorgden ervoor dat het publiek een individuele ervaring kreeg die bijdroeg aan de emotionaliteit van Carens verhaal en tegelijk de luisteraar net als Caren zelf afsloot van de directe omgeving. Dit maakte dat de toeschouwer zich nog meer met Caren vereenzelvigde.

Maarten van Otterdijk maakte een decor van een groot aantal schapenvellen die Carens onbewust aanwezige wens naar een oergevoel verbeeldde. Deze schapenvellen contrasteerden met de industriële omgeving van het leegstaande kantoor. Rosa Reuten was niet aanwezig op de speelvloer maar was alleen hoorbaar door de koptelefoons. Zij speelde de verschillende bellers al dan niet met stemvorming. De door Rosa gespeelde personages zijn goed gelukt en herkenbaar. Haar kracht om grote stemtransformaties te maken benutten we volledig. Wine Dierickx speelde Caren op de grens van een echt mens en een robot. Altijd moest de mens van vlees en bloed de overhand houden, maar de wens van Caren om zichzelf als radartje in een virtuele wereld te zien, wilden we steeds aanwezig laten zijn. De tekst voor de voorstelling kwam tot stand op basis van improvisaties aangestuurd door Matijs, die we gedetailleerd uitschreven, bewerkten en repeteerden.

Na Rotterdam ging de voorstelling op tournee (Amsterdam, Utrecht, Gent, Antwerpen, Den Haag) waarbij iedere nieuwe locatie een subtiele extra laag aan de voorstelling toevoegde. Deze toevoeging leverde iedere keer een waardevol resultaat op. Als we in Amsterdam met uitzicht op een troosteloos industriegebied speelden, werd Caren een slaaf van het systeem. In Rotterdam was ze, met de stad aan haar voeten, een ambitieuze succesvolle vrouw. In beide gevallen bleef de eenzaamheid van een leven zonder fysiek contact met enkel anonieme bellers het fundament. De voorstelling heeft vooralsnog 39 keer gespeeld en staat wegens succes en speelplezier op de lijst om zowel in 2016 als in 2017 te hernomen te worden.

REPERTOIRE OP INTERNATIONALE TOURNEE

The House (Plug & Play) in Milaan

Speeldata juni & augustus 2015 (Milaan, Rotterdam) Concept en zang Marleen Scholten en Lizzy Timmers Met werk van Bo Koek, Benjamin Verdonck, Simon Lenski, Sofie Knijff, René Bakker, Rik Elstgeest, Leerlingen Vakmanstad, Aetzel Griffioen, Maarten van Otterdijk, John van Oostrum, Warre Simons, Tijmen Hauer, William Bakker Ontwerp huis ZUS (Elma van Boxel & Kristian Koreman) Muzikale regie Ton van der Meer Camera en montage Willem Weembhoff Vormgeving Maarten van Otterdijk Kostuumontwerp Lotte Goos Coproductie Rotterdamse Schouwburg

Met *The House* hebben we, onder aanvoering van Marleen Scholten (Wunderbaum) en Lizzy Timmers (De Veenfabriek), een theateraal concert gemaakt waarmee de grens tussen theater, beeldende kunst en (pop)concert werd opgezocht. Daarmee werd ook een inhoudelijk doel nagestreefd: het samenbrengen van verschillende soorten publiek als een zoektocht naar een nieuwe troostrijke gezamenlijkheid, een collectieve ervaring die raakt aan de huidige tijdsgeest. *The House* wilde een nieuw publiek aanboren dat buiten de paden denkt en in deze versnipperde wereld open staat voor een mix van disciplines.

Bijzonder aan dit project was dat Scholten en Timmers een aantal door hen bewonderde kunstenaars hebben gevraagd om mee invulling te geven aan de verschillende scenes van *The House*. Aan het project werkten mee: Elma van Boxel (bureau ZUS), Sofie Knijff (fotografe/filmmaker), Simon Lenski (cellist van o.a. Die Anarchistische Abend Unterhaltung), William Bakker (componist), Tijmen Hauer (videokunstenaar), Rik Elstgeest (singer/songwriter), Ton van der Meer (componist), Warre Simons (componist), de Gospelfabriek (gospelkoor uit Amsterdam), Bo Koek (drummer/componist), Aetzel Griffioen (mede-oprichter Rotterdam Vakmanstad) en Benjamin Verdonck (theatermaker/beeldend kunstenaar).

Op 27 juni 2015 werden wij met *The House* uitgenodigd door theatergroep Strasse uit Milaan, in het kader van het mini festival EXIL: clubavonden die vier keer in het jaar plaatsvinden en waarin een combinatie van muziek, debat, poëzie en beeldende kunst gezocht wordt. Locatie van deze één-nacht-festivals is MACAO, een werkplaats voor kunstenaars in Milaan met maatschappelijke missie. Er komen sociologen, dansers, stadsontwikkelaars en videokunstenaars samen.

Voor het EXIL-festival maakten Lizzy en Marleen een 'plug & play'-versie, een reisbare variant van de *The House* met minimaal decor. In Milaan viel deze voorstelling in goede aarde. We speelden later op de avond, waardoor na ons de clubnacht begon. Dit was precies wat wij voor ogen hadden met het concert. Een avantgardistische muziekshow waar je naar kunt kijken, maar die je ook kan meenemen de nacht in. We trokken circa 300 bezoekers. Wij zijn geïnteresseerd om de band met deze zaal in de toekomst voort te zetten.

Dezelfde 'plug & play'-versie werd op 30 augustus 2015 nog een keer herhaald aan de Zomerkade (Coolhaven) in Rotterdam.

Looking for Paul in Rio de Janeiro en New York

Speeldata oktober - november 2015 (Rio de Janeiro, New York) Van en met Walter Bart, Matijs Jansen, Marleen Scholten, Maartje Remmers, Inez van Dam en John Malpade (hier vervangen door Daniel Frankl) Producenten Wunderbaum en REDCAT Met steun van the City of Los Angeles Department of Cultural Affairs' Cultural Exchange International Program

Wunderbaum werd in 2010 uitgenodigd om in het REDCAT theater in Los Angeles (USA) een voorstelling te maken. De acteurs en vormgever verbleven drie weken in LA en werkten met lokale acteurs en muzikanten. Het onderwerp voor deze residency in Los Angeles was beeldend kunstenaar Paul McCarthy, die voor heel wat ophef zorgde met de plaatsing van zijn 'Kabouter Buttplug' op het Rotterdamse Eendrachtsplein. Hij bleek in LA te wonen. Dit was een goede connectie tussen Rotterdam en LA. Wunderbaum verzon het personage Inez van Dam, een jonge vrouw die op het Eendrachtsplein woont en

een gruwelijke hekel aan McCarthy's beeld heeft. Het verhaal was dat Wunderbaum haar ontmoette in café De Vagebond en haar vervolgens uitnodigt om mee te reizen naar LA om wraak te nemen op McCarthy.

Gedachte achter dit verhaal was een debat over kunstsubsidie op het toneel te kunnen voeren. Ook voor de Amerikaanse kunstenaars zijn financiën een voortdurend probleem aangezien subsidiëring daar nauwelijks bestaat en kunstenaars vaak louter kunnen bestaan door private en bedrijfsmatige giften en sponsoring. Ook leek het Wunderbaum een goed idee om een keer met performancekunst te experimenteren. De voorstelling eindigde in een McCarthy re-enactment met veel ketchup, chocoladesaus en augurken.

Looking for Paul staat sinds 2010 op ons repertoire en wordt nog regelmatig aangeboden/gevraagd in binnen- en buitenland. In 2014 ontving de voorstelling Total Theatre Award tijdens het Fringe Festival te Edinburgh.

Looking for Paul in New York

Op uitnodiging van Tommy Kriegsmann, programmeur van New York Live Arts, speelden wij 4 avonden *Looking for Paul* in New York in november 2015. De voorstelling werd goed onthaald door het publiek. De discussie over gesubsidieerde kunst in de openbare ruimte blijft een zeer actuele discussie in Amerika. Er kwamen veel andere programmeurs kijken, waaronder New York Theatre Workshop en PS122.

Door onze goede band met Jan Kennis, Nederlands consul in New York, zijn we momenteel in contact met het Origin Theatre. Een theater dat nieuwe toneelteksten presenteert van Europese schrijvers. Wij spreken met hen over onze nieuwe voorstelling *The Future of Sex*, geschreven door Arnon Grunberg. Met het New York Live Arts maakten we reeds een afspraak over een nieuwe Amerikaanse co-productie in 2019, samen met de Amerikaanse performancekunstenares Christeene.

Looking for Paul in Rio

Na onze voorstelling *Songs at the end of the World* op het TEMPO festival 2012 in Rio de Janeiro, werden we in 2015 opnieuw uitgenodigd om er *Looking for Paul* te spelen. Waar *Songs* een uiterst muzikale show was, is *Looking for Paul* gedeeltelijk erg tekstgericht. We speelden in het Engels en er werd Portugees boventiteld. Ondanks het grote enthousiasme bij het voornamelijk jonge Braziliaanse publiek, stelden wij onszelf soms de vraag of dit het juiste werk is om daar te presenteren. We waren kritisch naar de rol van taal in ons werk en de vraag wat er overblijft als het publiek het grootste gedeelte aan het 'lezen' is. Anderzijds was de ontmoeting na afloop met lokale theatermakers en kunststudenten zeer de moeite waard. Het uitgebreid spreken over werkwijzen en theatertalen maakt dat het altijd heel bijzonder blijft om voor dit onbekende publiek te spelen. Onze stijl wordt vaak zeer uniek bevonden en werkt daardoor inspirerend. Ook waren wij het enige Noord-Europese gezelschap dat te zien was op het festival.

In 2016 zullen wij een langere periode werken in Rio de Janeiro. Voor deze residentie hebben wij al een start gemaakt met een groep van twintig Braziliaanse theatermakers, dansers en muzikanten. In de dagen dat wij er *Looking for Paul* speelden, werkten we overdag met hen. Geheel op Wunderbaumse wijze moesten zij zich collectief buigen over maatschappelijke thema's die speelden in Rio en daar acts van maken en presenteren. Het concept begint vanuit het idee dat wij een nieuwe versie van *We doen het wel zelf* naar Rio zullen brengen: Noord-Europeanen die te maken hebben met een overheid die zich steeds verder terugtrekt, reizen af naar Brazilië om de burgers die het altijd al zelf hebben moeten doen advies te vragen. Wij zullen dit spelen in een vrachtwagen midden op een plein in de stad, samen met lokale burgers, acteurs en muzikanten. We presenteren deze voorstelling bewust in de openbare ruimte, zodat zij voor iedereen toegankelijk is.

THEATER ROTTERDAM

Productiehuis Rotterdam, de Rotterdamse Schouwburg, Ro Theater en Wunderbaum hebben zich verenigd in een stedelijke theatercoalitie Theater Rotterdam. De vier partijen werken intensief samen; niet alleen op zakelijk vlak, qua planning, technische logistiek, publiciteit, marketing en educatie, maar ook in het maken van spraakmakende theatrale gebeurtenissen in en voor de stad Rotterdam. In 2015 presenteerden zij twee evenementen: *De Traditie* en *'Actie#4: In Bed with Mozart*.

De Traditie

Speeldatum: 4 januari 2015 (Rotterdam)

Het is een nieuwe traditie: Theater Rotterdam organiseert in januari voor haar relaties en publiek een speciale middag om samen het nieuwe jaar in te luiden. Plannen van de verschillende partijen werden uit de doeken gedaan, omlijst met een speciaal voor de gelegenheid geproduceerde theatrale act. Naast muziek van Stan Vreeken (onderdeel van de door Productiehuis Rotterdam gesteunde groep Tijdelijke Samenschooling) deed Wunderbaum-acteur een stand-up-poetry-act waarbij hij de relatie tussen theatermakers en recensenten van hilarisch commentaar voorzag.

Actie #4 - In Bed with Mozart

*Speeldatum 24 mei 2015 (Rotterdam) Van en met Wunderbaum (Walter Bart, Wine Dierickx, Matijs Jansen, Maartje Remmers en Marleen Scholten), Ro Theater (Sylvia Poorta), Urland (Ludwig Bindervoet, Thomas Dudkiewicz, Marijn Alexander de Jong, Jimi Zoet), sopraan Sophie Karthäuser, orkest B'Rock Muziek Wolfgang Amadeus Mozart (selectie uit o.a. *Così fan tutte*, *Le nozze di Figaro*, *Praagse Symfonie nr. 38 KV 504*) tekst Lorenzo da Ponte en Annelies Verbeke Vormgeving Maarten van Otterdijk Dramaturgie Tobias Kokkelmans Productie Theater Rotterdam (Wunderbaum, Ro Theater, Productiehuis Rotterdam, Rotterdamse Schouwburg) en Operadagen Rotterdam.*

Theater Rotterdam heeft de afgelopen drie jaar een aantal *Acties* geproduceerd: eenmalige theatrale evenementen die door alle partijen gedragen worden, waarbij telkens een andere instelling de initiator en eindverantwoordelijke is. Dit keer was dat Wunderbaum, dat door Operadagen Rotterdam gevraagd werd om een special te maken rondom *Così fan tutte* en *Le nozze di Figaro* van Wolfgang Amadeus Mozart.

Speciaal voor Operadagen Rotterdam creëden we in een week tijd een 'muziekhappening met live pogingen tot overspel'. Op zondag 24 mei 2015 speelden wij de voorstelling in het Oude Luxor Theater, samen met Ro-actrice Silvia Poorta, het onder Productiehuis Rotterdam vallende performancecollectief Urland en het Gentse barokorkest B'Rock. De rijzende stersopraan Sophie Karthäuser zong Mozart-aria's en de bekende Vlaamse schrijfster Annelies Verbeke schreef een nieuwe korte tekst over de nieuwe ontrouw en de macht van de seksen. Wat is ontrouw in deze tijd? Mozart gaf met zijn beroemde opera's *Le Nozze di Figaro* en *Così fan tutte* het antwoord: we doen het allemaal, en het liefst met anderen.

In bed with Mozart is typerend voor wat we binnen Theater Rotterdam met deze acties voor ogen hadden: een eenmalig theatraal evenement waaraan een week lang intensief is gerepeteerd. Die korte, intensieve tijdsspanne maakt het mogelijk dat de vele betrokkenen al hun middelen en beschikbaarheden op elkaar kunnen afstemmen. Rondom het evenement worden jongerenprojecten, andere voorstellingen en/of randprogramma's geprogrammeerd die de coalitie in al zijn facetten kan laten zien. Deze evenementen zorgen er voor dat de coalitie niet alleen aan vergadertafels en op papier bestaat, maar dat acteurs, makers, medewerkers en publiek elkaar daadwerkelijk kunnen ontmoeten en inspireren.

Jongerenperformance

Speeldatum: 24 mei 2015 (Rotterdam)

Ook de Rotterdamse jongeren kwamen aan de beurt. Acteurs en regisseurs van Theater Rotterdam gaven in de periode van *Actie #4* masterclasses aan jongeren uit de stad om zo gezamenlijk toe te werken naar een unieke performance. Deze performance werd voorafgaand aan *In Bed with Mozart* opgevoerd in de Hal van de Rotterdamse Schouwburg, waarbij de jongeren tot slot het publiek richting het Oude Luxor Theater begeleidden.

WUNDERBAUM AT RANDOM (projecten)

Arnon Grunberg-avond

Speeldatum 19 januari 2015 (Rotterdam) Met en van Wunderbaum, Arnon Grunberg Plaats Leeszaal West

In het kader van de voorstelling *The Future of Sex* werd een kleine bijeenkomst georganiseerd waarbij inspiratie op gedaan werd over hoe mensen nu denken over seks online. Hoe bespreekbaar is het (zijn we preutser of vrijer geworden)? Sex sells (dat merken we al met onze titel van de voorstelling) maar bestaat er een kloof tussen seks als 'marketable product' en ons échte seksleven? We zien seks als iets dat heel privé is, maar hoe denken we dan over ons online surfgedrag in dit post-privacy-tijdperk? Bestaat er zoiets als Veilige Seks Online? En willen we dat? Maar vooral: wat zijn de perspectieven van een virtueel seksleven? Kan het zorgen voor seksuele emancipatie en ontplooiing, passend in een geglobaliseerde wereld? Kortom: waar gaan we heen met z'n allen? De bijeenkomst vond plaats in Leeszaal Rotterdam West en werd bezocht door tien onverschrokken Rotterdammers die een boekje open deden over hun kijk op seks.

IFFR Cinemart pitch

Speeldatum: 26 januari 2015 (Rotterdam) Met en van Wunderbaum Plaats De Doelen

Voorsortierend op de première van *Stop Acting Now* tijdens het IFFR (International Film Festival Rotterdam) 2016, werd het jaar ervoor een pitch gegeven door de acteurs van Wunderbaum en regisseuse Mijke de Jong, met als doel mogelijke (buitenlandse) distributeurs voor de film te interesseren. Naast een introductie over de totstandkoming en de thematiek werd er een lange trailer getoond, op basis van het materiaal van de eerste draaiperiode (eind 2014).

Seminar #6: Tuinder seminar

Speeldatum: 26 maart 2015 (Rotterdam) Met en van Wunderbaum Plaats Schieblock

Het aan de Erasmus Universiteit Rotterdam gelicerede kennisinstituut DRIFT (Dutch Research Institute For Transitions) organiseerde samen met programmamakers-collectief Het Tussenuur een avond in het innovatieve bedrijvenpand Schieblock (aan het Hofplein in Rotterdam). Dwars door het gebouw heen vonden diverse workshops en lezingen plaats. Wunderbaum-acteur Matijs Jansen en dramaturg Tobias Kokkelmans hielden een getheatraliseerde lezing over Tuinder: een stadstuiner-app die een rol speelt in de film *Stop Acting Now*. Hoewel de app fictief is, is deze gebaseerd op actuele research. Publiek en professionals kregen de gelegenheid om kritische vragen te stellen en suggesties aan te dragen.

Conferentie Drift

Speeldatum: 27 maart 2015 (Rotterdam) Met en van Wunderbaum Plaats Hofbogen

Daags na het Tuinder Seminar hield dramaturg Tobias Kokkelmans een lezing over *The New Forest* en de film *Stop Acting Now*, in het kader van een door DRIFT georganiseerde conferentie voor transitiedeskundigen en innovatieve startups uit heel Europa. Ook werd een scène uit de film getoond. Daarna volgde een geanimeerde discussie met de zaal over de kansen en uitdagingen bij het opzetten van startups.

Urban Places- Public Spaces

Speeldatum: 26 april 2015 (Rotterdam) Met en van Wunderbaum, Johan Simons, ZUS Plaats Goethe Instituut

Op uitnodiging van het Goethe Instituut ging Wunderbaum in gesprek over de bijdrage van culturele manifestaties in de stedelijke ruimte, in live-verbinding met twee andere steden: Johannesburg en München. Aan het woord kwamen Zuid-Afrikaanse en Duitse wetenschappers sociale geografie, theatermakers

(waaronder naast Wunderbaum ook Johan Simons) en architecten (waaronder het Rotterdamse bureau ZUS).

Schinkel/Rotmans debat

Speeldatum: 28 april 2015 (Rotterdam) ***Plaats*** Rotterdamse Schouwburg, Grote Zaal

Na afloop van de Nederlandse première van de voorstelling *Unser Dorf soll schöner werden* organiseerden wij in de grote zaal van de Rotterdamse Schouwburg een debat tussen twee gezaghebbende Rotterdamse wetenschappers die in die tijd veelvuldig het landelijk nieuws haalden: transitiedeskundige Jan Rotmans en socioloog/filosoof Willem Schinkel. Hoewel beiden zich bezig houden met alternatieve toekomstvisies voor onze samenleving, staan ze op een aantal punten ook lijnrecht tegenover elkaar. Waar Rotmans gelooft in de kracht van ondernemerschap, ziet Schinkel het woord ondernemerschap als een product van het huidige neoliberale systeem. Het debat was een spannend slotakkoord op de reeks gesprekken die we met diverse experts voerden, voorafgaand aan het maken van de voorstelling *Unser Dorf* (zie boven).

Unser Dorf soll schöner werden – scènes

Speeldatum: 21 augustus 2015 (Amsterdam) ***Plaats*** Oude Kerk, Amsterdam

Op vraag van Michiel van Iersel en Radna Rumping van de organisatie Non-Fiction, traden we op tijdens *Come Closer*, een serie avonden op het dak van de Oude Kerk in Amsterdam, in het kunstwerk 'The Garden Which Is The Nearest To God' van de Japanse kunstenaar Taturu Atzu. Met een panoramisch terras met spectaculair uitzicht over Amsterdam speelden we een aantal scènes uit de voorstelling *Unser Dorf soll schöner werden*.

We doen het wel zelf – lijst

Speeldatum: 23 oktober en 6 november 2015 (Eindhoven, Utrecht) ***Met en van*** Matijs Jansen

Plaats Eindhoven Smart City in het Van Abbemuseum / Symposium Nationaal Laboratorium: Burgers Buitenlui en Beleidsmakers in de Buurtzaak in Amsterdam

Met name vanuit de gemeentelijke politiek krijgen we regelmatig de vraag om een deel uit de voorstelling *We doen het wel zelf* te komen spelen. Een scène met een lange lijst met vragen van Matijs Jansen was hiervoor het meest geschikt. Deze lijst vormde een mooie start voor verschillende congressen en bijeenkomsten. Matijs deed zich in eerste instantie voor als moderator van de dag en veranderde geleidelijk de code richting theater. De interactieve vragenlijst zette de deelnemers direct aan het denken en zorgde er op voorhand al voor dat mensen anderen, maar met name ook zichzelf bevroegen. Het past bij Wunderbaum om dit soort interventies buiten het theater te doen, dus ook voor ons leverde het iets op om theater in de 'realiteit' te plaatsen.

Op 23 oktober speelde de scène bij een bijeenkomst in Eindhoven georganiseerd door Het Nieuwe Instituut als start voor een drie jaar durend project van de gemeente met als onderwerp Eindhoven: Smart City. Op 6 november speelden we op een symposium van het Nationaal Laboratorium in Amsterdam. Een zeer druk bezochte dag die als doel had bottom-up initiatieven te ondersteunen en versterken. De reacties waren bij beide bijeenkomsten lovend en onze theatrale interventie werd benoemd als hoogtepunt van de dag.

Unser Dorf soll schöner werden © Tanja Kempeiss

Berghout Accountants B.V.
1^e Barendrechtseweg 76
2992 XC BARENDRECHT

TALENTONTWIKKELING

Theater Rotterdam

Binnen de coalitie Theater Rotterdam heeft Wunderbaum volop overleg op het gebied van educatie en talentontwikkeling: we werken structureel samen met de educatieve afdelingen van Productiehuis Rotterdam, het Ro Theater en Rotterdamse Schouwburg. Zo hebben we rondom de zogenaamde Acties, eenmalige performances waarvoor de makers van de verschillende organisaties één week intensief samenwerken, een jongerenproject opgezet. Jongeren (16-26 jaar) uit de hele stad worden geworven door middel van flyers, websites, sociale media, en via vrienden en scholen, om mee te doen aan de audities. Uit deze audities worden ongeveer 15 jongeren (groepsdynamiek en samenstelling zijn belangrijker dan het exacte aantal deelnemers) geselecteerd die mee mogen doen aan de jongerenperformance.

Hiervoor werken ze 3 avonden met telkens een maker van ofwel Ro Theater, ofwel Wunderbaum, ofwel Productiehuis Rotterdam. Verder krijgen ze nog een inleidende en een afsluitende avond door een regisseur en een docent van het Ro Theater, die ook bij alle masterclasses aanwezig zijn en hieruit materiaal verzamelen voor de uiteindelijke performance. Deze performance wordt samen met de jongeren samengesteld en ingestudeerd en opgevoerd voor publiek (dit jaar in de Hal van de Rotterdamse Schouwburg, gekoppeld aan de Theater Rotterdam-productie *In Bed with Mozart*).

Sinds seizoen 2015-2016 is het voor jongeren tevens mogelijk een langer traject (het Talent Traject) te volgen en zich breed te oriënteren op een mogelijke toekomst in het theatervak. In twaalf weekenden zagen de geselecteerde jongeren diverse voorstellingen, ontmoetten ze regisseurs, acteurs, studenten van diverse kunstvakopleidingen en volgden ze masterclasses. Het traject is een volgende stap in de manier waarop Theater Rotterdam zich inzet om jong talent te ontmoeten en aan zich te binden. Daarnaast leveren de partners een bijdrage aan het creëren van een interessant vestigingsklimaat voor toekomstige vakgenoten.

Jongeren die deelnemen aan de jongerenperformance of aan het Talent Traject worden zorgvuldig geselecteerd en vormen na het traject met elkaar TRoep; een jongerengroep die elkaar inspireert en uitdaagt om theater te gaan zien en te maken. Een redactie van TRoepjongeren zet zich in om bijzondere activiteiten te ontwikkelen en anderen uit te nodigen om mee naar het theater te gaan. Het zijn ambassadeurs die bij Theater Rotterdam horen en regelmatig over de vloer komen.

Stages

We hebben twee techniekstagairs gehad bij de productie *Helpdesk*, beiden afkomstig van de opleiding theatertechniek aan de MBO Theaterschool te Rotterdam.

Luc de Groen deed een uitgebreide stage dramaturgie bij *We doen het wel zelf*, hij is bezig met de master dramaturgie aan de Universiteit van Amsterdam, opleiding Theaterwetenschappen.

Mariëlla van Apeldoorn loopt stage bij Eline Loomans, die voor *We doen het wel zelf* de zelfredzame burgers op alle speelplekken zoekt, instrueert en begeleidt. Mariëlla doet de opleiding docerend theatermaker bij Theatre & Education aan de HKU en zal straks ook het werven van burgers overnemen van Eline en dit zelfstandig voor ons regelen.

EDUCATIEVE EN PUBLIEKSWERKINGSACTIVITEITEN

In 2015 hebben we ons meer gericht op buitenschoolse publiekswerkingsactiviteiten dan op educatie in schoolverband. We hadden het Talent Traject en de jongerenperformance samen met Theater Rotterdam, waarmee we jongeren tussen 15 en 25 jaar bereikten. We boden wel zoals gewoonlijk rond elke voorstelling inleidingen, nagesprekken en workshops aan en gingen we in op verzoeken voor bijvoorbeeld lessen, masterclasses of lezingen. Maar het grootste deel van de bezoekers bereikten we met contextprogramma's bij voorstellingen, met gastsprekers en debatten rond thema's die aansloten bij (of aanzetten tot verder denken over) de inhoud.

FESTS

We openden seizoen '15-'16 van de Rotterdamse Schouwburg met een Do-it-yourself-weekend, dat opgezet werd rondom *We doen het wel zelf* (5 en 6 september). De programmamakers van Het Tussenuur maakten een audiotour door Rotterdam, met inbreng van Wunderbaum, rond het thema. In samenwerking met Stichting LOKAAL organiseerden we een masterclass Democratische Vernieuwing, waarvoor we gericht bekende uitnodigden (voor deelnemers aan deze masterclass was er op 3 december nog een terugkomavond). En samen met Albert Jan Kruijer en zijn Instituut voor Publieke Waarden hielden we twee *Reclaim the Public*-sessies, waarin deelnemers worden aangespoord en begeleid bij het terugclaimen van de publieke ruimte die steeds meer in bezit komt van de overheid. Dit soort sessies koppelden we ook verderop in het seizoen aan de voorstelling *We doen het wel zelf*.

Zowel in de Amsterdamse Stadsschouwburg (22 t/m 24 september) als in het Haagse Theater aan het Spui (15 t/m 18 december) stonden alle drie onze nieuwe producties binnen één week geprogrammeerd, gekaderd in een uitgebreid contextprogramma.

Tijdens het WUNDERBAUM FEST in Amsterdam waren er de gebruikelijke inleidingen bij *WDHWZ* en *Dorf*, een openingsgesprek met de acteurs en, ter inleiding van *Unser Dorf*, een gesprek met Urgenda, de organisatie die met succes de Nederlandse Staat voor de rechter sleepte in verband met het landelijk klimaatbeleid. Ook hield het Instituut voor Publieke Waarden hier een *Reclaim the Public*-sessie.

Bij het THE NEW FOREST FEST in Den Haag waren er voorafgaand aan *WDHWZ* en *Dorf* diners in de stijl van de voorstelling. De *Dorf*-diners vonden plaats in een zaal en waren chique, gebaseerd op de maaltijd die in de voorstelling zelf wordt aangehaald, en met een inleiding door onze dramaturg. De diners voorafgaand aan *WDHWZ* waren van een schuif-aan/pre-kerstmaal-mentaliteit, in de Foyer van het theater. Ze werden bereid door maatschappelijke organisaties die de vrijwillige bijdrage gebruiken om voorstellingen te bezoeken. Maartje sprak met een aantal studenten van de Universiteit Utrecht na afloop van *Dorf*. Het IPW deed een *Reclaim the Public*-sessie en na de voorstellingen waren er live bandjes in de Foyer.

PUBLIEKSWERKINGSACTIVITEITEN ROND THE NEW FOREST-WE DOEN HET WEL ZELF

WDHWZ ging in première op Oerol, waar we deelnamen aan een uitverkocht Oerolcollege i.s.m. professor Tine de Moor (13 juni). De voorstelling stond daarna op het Boulevard Festival in Den Bosch. We hadden een nagesprek met ambtenaren en waren onderdeel van een Boulevard Route (14 en 15 aug).

Walter gaf studenten van de AHK Theaterschool&Kleinkunstacademie een workshop rond *WDHWZ* (8 okt).

PUBLIEKSWERKINGSACTIVITEITEN ROND THE NEW FOREST-UNSER DORF SOLL SCHÖNER WERDEN

De voorstellingen in de Rotterdamse Schouwburg werden gekaderd in een *Na ons de Zondvloed?*-weekend met onder andere visionaire boottochten in de haven, een confrontatie tussen Willem Schinkel en Jan Rotmans en openbare inleidingen. Bovendien interviewde Lex Bohlmeijer voor ons Esther Ouwehand van de Partij voor de Dieren, wellicht de enige partij in ons politieke landschap met een radicaal andere visie op economie, beleid en samenleving.

Op 27 november in Arnhem namen alle acteurs deel aan een nagesprek dat gemodereerd werd door studenten van ArtEZ. Op 22 december gaf Tobias een inleiding aan publiek van Theater aan het Vrijthof in Maastricht.

PUBLIEKSWERKINGSACTIVITEITEN ROND THE NEW FOREST-HELPDESK

Na afloop van de voorstelling in Gent op 19 november spraken Wine en medeactrice Rosa Reuten met studenten van de UGent, Master Sociaal Werk. Hun professor Ronald Soetaert is erg enthousiast over Wunderbaum en komt jaarlijks met studenten naar onze voorstellingen.

Op 2 december gaf Matijs een korte inleiding aan een groep leerlingen van de TheaterHAVO/VWO die in De Rotterdam kwamen kijken.

PUBLIEKSWERKINGSACTIVITEITEN ROND OM ANDERE VOORSTELLINGEN

De studenten van het Erasmus University College, met wie we nog steeds een band hebben maar dit jaar weinig mogelijkheden tot samenwerking, kwamen kijken bij de repetities van *In Bed with Mozart* op 22 mei.

Tijdens de residentie in Rio de Janeiro werkten we 4 dagen met een groep theatermakers, studenten en muzikanten aan de basis van een later uit te werken project (zie ook de omschrijving bij 'Inhoudelijke beschrijving producties en activiteiten').

THEATER ROTTERDAM

In samenwerking met de partners van Theater Rotterdam organiseerden we net als in voorgaande jaren een jongerenperformance gelijklopend aan de Actie. We hielden audities en boden masterclasses aan. Omdat Wunderbaum al de kartrekker was van de Actie, was het tijds technisch dit keer niet mogelijk voor de acteurs om een masterclass te verzorgen. Sylvia Poorta van het Ro Theater heeft met de jongeren gewerkt aan de hand van de tekst die Annelies Verbeke voor, en in overleg met, Wunderbaum schreef. De workshops mondten uit in een jongerenperformance (die opgevoerd werd in de Hal van de Rotterdamse Schouwburg).

Bovendien liep dit jaar ook weer het Talent Traject. De groep van '14-'15 kreeg in januari een vormgevingsmasterclass van Maarten en het traject werd afgesloten met een performance. De groep van '15-'16 werkte in december met Walter en Marleen rondom een nieuw idee voor een toekomstige Wunderbaum-dansvoorstelling en met Matijs rond *Helpdesk*. Op 4 december bezochten ze de double bill van *Helpdesk* en *Unser Dorf soll schöner werden* en spraken voorafgaand met Tobias over de voorstellingen.

De jongeren van zowel de jongerenperformance als het Talent Traject blijven betrokken bij Theater Rotterdam, als ambassadeurs onder de naam TRoep. Aan het eind van het seizoen was er weer een 'samensmelting' van de nieuwe jongeren met de jongeren uit eerdere projecten (17 juni). De TRoep-